УДК 639(477.83/.86): 061.2

Дробот Ігор Олександрович
завідувач кафедри управління проектами
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України,
д.держ.упр., доцент

Проців Олег Романович аспірант ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ МИСЛИВСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА НОМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МИСЛИВСТВА В ГАЛИЧИНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Розглядається діяльність міжнародних мисливських організацій у Європі кінця XIX – початку XX століття. Висвітлюється їх вплив на правове регулювання мисливського господарства, мисливську культуру, збереження мисливських тварин в країнах Австро-Угорської імперії, і зокрема, Галичині.

Ключові слова: Галичина, мисливство, полювання, законодавство.

Дробот И.А., Процив О.Р.

ВЛИЯНИЕ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОХОТНИЧЬИХ ОРГАНИЗАЦИЙ НА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ОХОТОВЕДЧЕСТВА В ГАЛИЧИНЕ: ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Рассматривается деятельность международных охотничьих организаций в Европе конца XIX – начала XX века. Освещается их влияние на правовое регулирование охотничьего хозяйства, охотничью культуру, охотничьих животных в странах Австро-Венгерской империи, и в часности Галичине.

Ключевые слова: Галичина, охотоведчество, охота, законодательство.

Influence of international hunting organizations on normative legal regulation of hunting in Halichina: historical aspect

The article considers the problem of activity of hunting organizations in Europe at the end of XIX-thth – the beginning of XX-th century and depicts its influence on legislative regulation of hunting system, culture, safeguard of animals in countries of Austrian Hungarian empire and in particular Halichina.

Key words: state, regulation Halichina, hunting, legislation.

Питання організації та діяльності міжнародних мисливських організацій пов'язані з позитивним досвідом нормативно-правового регулювання мисливства на території Галичини. Актуальність тематики полягає у запозиченні цього досвіду для організації мисливських господарств, регулюванні діяльності мисливських товариств, збереженні мисливських природних ресурсів в умовах сучасної України.

Дослідження проблем організації, діяльності та розвитку міжнародних мисливських організацій висвітлювались у працях С. Крогульського, С.Лобося, Ю.Ейсмонда, Ф. Рожинського, Е. Шехтеля та ін.

Проблеми Галичини як учасника міжнародних мисливських організацій розглядались у журналах «Łowiec» («Мисливець»), який виходив у Львові як друкований орган Галицького мисливського товариства з 10 січня 1878 року, а також у журналі «Łowiec Polski» («Мисливець польський»), що виходив у Варшаві як орган цісарського товариства правильного полювання Польщі з 1899 року.

Метою публікації є висвітлення діяльності міжнародних мисливських організацій та їх вплив на мисливсько-господарське законодавство країн Європи і зокрема Галичини. Для досягнення поставленої мети означені такі завдання: проаналізувати передумови виникнення міжнародних європейських мисливських організацій у XIX-XX ст.; виявити і показати вплив міжнародних мисливських організаціях на формування нормативно-правового регулювання мисливства у Галичині.

Ефективне ведення мисливського господарства у значній мірі пов'язане з прихильним до мисливства правовим регулюванням. Велике значення має також стандартизація правового регулювання полювання, особливо на

мігруючі види мисливської дичини, які упродовж року переміщаються по території декількох держав. Гармонізація правового регулювання термінів їх добування є запорукою ефективного використання мисливських природних ресурсів.

Про утворення міждержавних органів, які б координували ведення мисливства на міждержавному рівні, відомо починаючи з кінця ХІХ століття. У 1882 році в м. Відень відбувся мисливський конгрес. Основною метою конгресу було утворення спілки мисливських товариств Австрійської монархії. На конгресі обговорювалось співпраця країн імперії в питаннях піднесення мисливства та визначення спільних принципів у сфері права. Та попри намагання учасників, на конгресі не було знайдено порозуміння щодо визначення принципів правового регулювання мисливства. Через непоступливість делегацій не вдалося визначитись з єдиним охоронним часом для мисливських тварин [1].

На цьому конгресі Галицьке мисливське товариство, представлене графом Романом Потоцьким, прийняло рішення приєднатись до Австрійської спілки мисливців. За цього було поставлено умову, що товариство припинить свою участь у спілці мисливців, якщо утискатимуться його права, і якщо Австрійська спілка мисливців неналежним чином підтримуватиме мисливські справи Галичини. Річний членський внесок для Галицького мисливського товариства було встановлено у сумі 50 злотих [2].

В умовах Австро-Угорської імперії значна увага приділялась питанням структурування мисливських товариств. Так, з метою утворення центральної спілки Цислейтанських мисливських товариств 7 червня 1883 року у Відні відбулась попередня нарада за участю представників Чехії, Моравії, Штирії, Каринтії, Нижньої Австрі, Верхньої Австрії, Зальцбургу, Галичини, Тиролю, які входили до Цислейтанії. На нараді була висловлена думка, що всім мисливським товариствам Цислейтанії потрібно діяти спільно для піднесення ролі мисливства. Водночас, не слід допускати порушення автономії кожного окремого товариства монархії. Також ставилось питання щодо визначення

законодавчих принципів побудови мисливського законодавства для Цислейтанських країн, а саме: мисливсько-поліційного законодавства, законодавства про діяльність мисливської охорони, про проведення полювання, про охорону мисливських тварин, про врегулювання торгівлі дичиною. Окремо ставилось питання охорони перелітних пернатих – особливо вальдшнепа. Була внесена пропозиція щодо прийняття для охорони перелітних пернатих єдиного закону, який би діяв на всіх землях. Практично така ж ситуація склалася із охороною самиці косулі.

На нараді йшла мова про неврегульованість питань з відшкодування збитків, завданих мисливськими тваринами в країнах імперії. Зверталась увага на необхідність стандартизації правового забезпечення з врегулювання процедури видачі мисливських посвідчень і посвідчень на право носіння зброї.

Для організації роботи з уніфікації мисливського законодавства та координації мисливських товариств було запропоновано утворити центральний орган мисливців імперії. Відзначалось, що утворення такого органу підвищить рівень поінформованості мисливців та громадськості. За утворення Центрального органу Цислейтанських мисливських товариств проголосували усі присутні делегати. Доручено створити організаційний комітет із шести членів з різних провінцій монархії. На комітет було покладено обов’язок вибрати керівника і приготувати для затвердження статут. Від Галичини участь у конгресі взяв доктор Зиґмунд Рігер [3].

Для участі у наступній мисливській нараді з нагоди організації центрального органу мисливських товариств, яка мала відбутись у 1884 році у Відні, делегатом від Галичини було обрано д-ра Зигмунта Рігера [4].

Крім міжнародних мисливських організацій, які існували в Австро-Угорській імперії, в Європі була організована у 1908 році (м. Брюссель) міжнародна мисливська організація під назвою “Office international de Dokumentation pour la Chasse” (“Міжнародна спілка підтримки мисливства”). Відповідно до статті 29 статуту спілки на неї покладалась підтримка всього,

що стосується мисливства, а особливо підтримка мисливської бібліографії, колекціонуваня картин, малюнків, фотографій, інших документів, що стосуються мисливства у всіх народів. Для ефективного функціонування спілки, утворено виконавчий орган “College tehnigue”, діяльність якого поширювалася на всі країни-учасниці. Для реалізації статутних вимог велась переписка з народами країн світу, які надсилали відповідну інформацію про мисливство. Отримані матеріали сортувались за напрямами: бібліографія публікацій з мисливства у книжках, газетах, брошурах, журналах; зібрання рисунків, картин інших предметів мисливської культури; зібрання документів, що складаються з наукових рукописних праць.

Галицьким мисливським товариством ставилось питання про самостійне членство Галичини у спілці “Office international de Dokumentation pour la Chasse”. Мета самостійного членства – показати світовій спільноті особливості та відмінності Галицького мисливства. Втім, через самостійне членство, крім підтримки мисливства, ставилось завдання ще й на підтримку польської культури, а саме: підтримку польської мисливської науки; каталогізацію польської мисливської бібліографії; організацію бібліотеки, яка насамперед буде складатись з польської літератури; зібрання фотографій, картин, документів, предметів старовини; усунення чужих польському мисливству впливів, а головним чином очищення мисливської мови; піднесення рівня польської мисливської літератури за допомогою організації конкурсів, сприяння мисливським письменникам у виданні їх праць. Річна сума членського внеску складала 25 франків [4].

За прикладом першого мисливського конгресу, що відбувся з ініціативи “Saint Hubert Club de France” в 1907 році у Парижі, наступний аналогічний конгрес відбувся в 1910 році у наддунайській столиці Австро-Угорської імперії – Відні, де одночасно проходила перша міжнародна мисливська виставка. Робота конгресу була організована за напрямами: значення мисливства в економіці держави; мисливська статистика; пломбування добутої дичини; торгівля хутром; стандартизація мисливської зброї;

інфекційні захворювання дичини; акліматизація муфлонів. На конгресі, особливий наголос робився на організації та узаконенні мисливської статистики без якої неможливо ефективно вести мисливство. Відзначалось, що в подальшому не слід діяти за принципом: “Бог знає скільки народилось і скільки треба відстріляти” бо надалі так мисливство не зможе розвиватись.

Піднімалось питання і були висунуті пропозиції щодо вирощування хутрової дичини. Зокрема д-р Кнауер подав пропозицію щоби уряди країн учасниць уніфікували мисливське законодавство. Суть уніфікації полягала у запобіганні випадків, коли в одній країні добування певного виду хутрової мисливської дичини забороняється, а у сусідній на неї можна полювати без будь-яких обмежень. Йдеться про те, що мисливські закони мають бути суворими до порушників правил полювання, а пропагування охорони природи повинна починатися вже у шкільному віці.

Зверталась увага на стандартизацію мисливської зброї та набоїв до неї як захід від запобігання псування зброї і нещасних випадків на полюванні. Було прийнято ухвалу про дотримання німецького стандарту при відливанні дробинок, а на мішечках, в яких продається дріб, для уникнення непорозумінь потрібно вказувати не лише його номер, а й величину у міліметрах, вагу однієї дробини, якість дробу (м’який, твердий) тощо [5].

У секції правового регулювання конгресу, де головою був д-р Густав Мархет, екс-міністр освіти Австрії, прийшли до висновку, що правове регулювання мисливства відзначалось тим, що у всіх країнах воно залагоджувало конфлікти між мисливцями та власниками права полювання. Найчастіше ці конфлікти виникали між власниками права полювання та місцевим населенням даної гміни. На цьому фоні відбувались також суспільні та партійні конфлікти. Вирішили, що при ухваленні мисливського законодавства, для суспільного спокою, необхідно враховувати інтереси всіх сторін [6].

Водночас, багато учасників конгресу, керуючись власними інтересами, не були готові йти на компроміси і звертали увагу на те, що у сфері

правового регулювання мисливством жодна з країн Австро-Угорської імперії не відповідала сучасним вимогам. У багатьох країнах законодавство упереджено налаштоване до мисливства. Відзначалось, що таке мисливське законодавство є джерелом інтересів малих та великих власників полювання. Пропонувалось, у дусі демократичних суспільних настроїв того часу, забезпечити усім громадянам якнайбільшу свободу при відстоюванні своїх інтересів. З іншого боку відзначалось, що ефективне в однаковій мірі сільське, лісове мисливське господарство на малих територіях, що було у власності декількох власників, не сприяло їх раціональному веденню. Інтереси великих та малих власників полювання були суперечливими і становили проблему для їх вирішення [7].

На 1912 рік було заплановано проведення Другого мисливського конгресу, на якому мали намір розглянути реалізацію напрацювань конгресу 1910 року [8].

Вирішення окремих проблем мисливства зумовили виникнення цілих міжнародних організацій. Зокрема, 3 вересня 1926 року у Франкфурті-на-Майні був зареєстрований статут «Міжнародного товариства охорони зубра», яке ставило собі за мету розведення зубра та тура. Воно збиралося налагодити видання журналу «Звіти міжнародного товариства охорони зубра». Сума членських внесків складала 5 марок, хоча члени за межами Німеччини мали право оплачувати членські внески валютою своєї країни [9].

Головою товариства було обрано К. Прімеля з Франкфурта-на-Майні. З польського боку у роботі товариства брали участь лише представники із Познанського зоопарку, де знаходились зубри. Представляли польську сторону Владислав Янта-Палчинський. Всього членів товариства із польського боку було 34 особи, з Німеччини – 194, з Італії – 42 [10].

З розпадом Австро-Угорської імперії розпались і міжнародні мисливські організації, які були організовані із країн, які входили у склад імперії. Але їх місце заповнили інші новостворені мисливські організації. Для вирішення міжнародних проблем у галузі мисливства і координації

спільних дій, 22-25 листопада 1928 року з ініціативи Франції у Нових Замках (Чехословаччина) відбувся Перший міжнародний з'їзд керівників мисливства Франції, Польщі, Румунії та Чехословаччини. Патронат над конференцією взяло на себе "Французьке товариство святого Губерта" ("Saint Hubert Club de France") – найбільша громадська мисливська організація Франції. Францію представляв на цьому форумі п. Віллема, генеральний інспектор вод та лісів; Польщу, Румунію та Чехословаччину представляли від імені урядів перші керівники у галузі мисливства.

На конференції розглядались питання, встановлення принципів охорони диких птахів, перевезення між країнами мисливської зброї, отримання дозволу полювання іноземцям та питання отримання мисливських посвідчень, полювань іноземців з чужою зброєю, відсвіжування крові мисливських тварин, охорони зникаючих видів тварин, подолання браконьєрства, організації мисливських виставок, на яких би представлялись традиції різних народів та велась популяризація мисливської науки.

Після обговорення було вирішено утворити міжнародну мисливську організацію, яка б мала назву "Міжнародна мисливська рада". До організаційного комітету цієї ради увійшов керівник Дюрок (Ducrocg), від Польщі – Ейсмонд, Румунії – Саулесцу, Чехословаччини – Шмідт. Президія організаційного комітету звернулась до всіх керівників у галузі мисливства усіх європейських країн із запрошенням взяти участь у роботі «Міжнародної мисливської ради». Було вирішено, що керівництво Ради буде обиратись, коли до неї ввійдуть представники не менше десяти країн.

Учасники з'їзду відзначали, що у Польщі є найкраще мисливське законодавство, але ефекту від нього не буде, якщо у сусідніх державах буде інше законодавство: не відчуватиметься ефект у сфері покращення популяції мисливських тварин, особливо перелітних птахів [11].

Заснування Міжнародної мисливської ради (Conseil International de Chasse) відбулось лише через чотири роки (1932 р.) у Парижі, де й був зареєстрований статут організації. Відповідно до цього статуту її головним

завданням була популяризація знань про мисливство та охорона інтересів мисливства. З метою концентрування всієї законодавчої інформації про мисливство (закони, статути, постанови) ставилось завдання встановити безпосередні відносини між мисливцями країн-учасниць. Рада мала на меті привернути увагу урядів до проблем мисливства, гармонізувати мисливські закони у країнах-сусідах, підтримувати видавництва, які висвітлюють проблеми мисливства у світі.

Керівництво Ради складалось з осіб різних національностей відомих своєю діяльністю у галузі мисливства, а також вищих урядовців, які здійснювали керівні функції у сфері мисливства, власників великих мисливських господарств, науковців, мисливців, редакторів мисливських журналів. Відповідно до статуту чисельність членів Ради не могла перевищувати 15 осіб від однієї держави і не повинна бути меншою 4 осіб. Станом на 1932 рік Міжнародна мисливська Рада складалась із 170 членів, які представляли 46 країн з усього світу. До 1932 року відбулись два з'їзди, а у 1933 році було заплановано провести з'їзд у Румунії [12].

З наведеного вище можна зробити певні узагальнення і висновки.

Починаючи з кінця XIX століття мисливство як форма суспільних відносин набуває міжнародної вагомості і зумовлює потребу у його нормативно-правовому врегулюванні. Мисливські товариства, власники великих мисливських господарств, державні функціонери у галузі мисливства, для координації своїх дій, організовуються у міжнародні мисливські організації. Через проведення змін до мисливського законодавства, пропагандистських кампаній у засобах масової інформації, координації у науковій, культурній та економічній сфері щодо мисливства насамперед відбувалось лобіювання їх власних інтересів. Проте, в еволюційному аспекті, намагання реалізації вузьких інтересів спричинило виникнення нових загальноєвропейських стандартів ставлення до мисливства, його організації, функціонування і розвитку.

Участь Галичини у міжнародних мисливських організаціях дала поштовх до виникнення організаційних та вдосконалення нормативно-правових чинників у формуванні цивілізаційної уяви щодо мисливства як галузі суспільного господарювання. З огляду на це, міжнародний досвід Галичини у нормативно-правовому регулюванні мисливства вказує на те, що ціла низка його положень може бути використана для організації, функціонування і розвитку мисливського господарства у сучасній Україні.

Тема становлення мисливства в Україні і на території Галичини є мало дослідженою. Тому подальше її дослідження слід проводити у напрямах інституціювання та його організаційно-правового регулювання.

Список використаної літератури

1.Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów : Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S. 24.

2.Krogulski S. Pół wieku: zarys działalności małopolskiego towarzystwa łowieckiego 1876-1926. – Lwów : Nakładem małopolskiego towarzystwa łowieckiego, 1929. – S. 70.

3.Protokoł narady wstępnej // Łowiec. – 1883. – № 8. – S. 120-125.

4.Sprawy galic. Towaryzstwa łowieckiego // Łowiec. – 1884. – № 11. – S. 169-170.

5.Krogulski S. Międzynarodowy kongres myśliwski w Wiedniu // Łowiec . – 1910. – № 20. – S. 233-235.

6.Krogulski S. Międzynarodowy kongres myśliwski w Wiedniu // Łowiec . – 1910. – № 21. – S. 245-247.

7.Krogulski S. Międzynarodowy kongres myśliwski w Wiedniu // Łowiec . – 1910. – № 22. – S. 257-259.

8.Sprawozdanie Wydziału Gal. Towarzystwa łowieckiego za czas od 16. maja 1910 do 15. maja 1911 // Łowiec. – 1911. – № 10. – S. 110.

9. Statut międzynarodowego towarzystwa ochrony żubra // Łowiec Polski – 1928. – № 46. – dodatek.

10.Międzynarodowe towarzystwo ochrony żubra // Łowiec Polski – 1928. – № 48. – S. 840-841.

11.Ejsmond J. Międzynarodowa rada łowiecka // Łowiec Polski – 1928. – № 49. – S. 853-854.

12.Z dziejalności międzynarodowej rady łowieckiej // Łowiec Polski – 1932. – № 18. – S. 292.

Дробот І.О. Проців О.Р. Вплив міжнародних мисливських організацій на нормативно-правове регулювання мисливства в Галичині; Історичний аспект Державне будівництво: збірник наукових праць Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. - Харків. : Вид-во ХарРІ НАДУ "Магістр", 2011. – № 1. Електронне видання

Кількість знаків 19677